

Utenriksministeren

Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé
Stortinget
0026 Oslo

Oslo, 25. oktober 2011

Jeg viser til brev av 18. oktober 2011 fra komiteens leder vedrørende eksport av forsvarsmateriell til henholdsvis Libya og Saudi-Arabia (vedrørende Meld. St. 25 (2010-2011), Eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2010, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningsarbeid.

1. Eksport av forsvarsmateriell til Libya i 2010

Salg av forsvarsmateriell (B-materiell) til Libya i 2010 omfattet dataprogram for radionettverk, planlegging og frekvenstildeling (HF, VHF, UHF mv.). Datasystemet forenkler radioplanlegging under både sivile og militære operasjoner. Lisensen ble utstedt 27. oktober 2009 og utløp 30. mars 2010.

Videre ble det gitt lisens til lysforsterkere (nattutstyr). Disse er bygd opp rundt et spesielt billedrør som forsterker synlig og nærinfrarødt lys. Slikt utstyr gir brukeren mulighet til å observere et område som er dårlig opplyst. Denne kapasiteten er særlig relevant i forbindelse med grensekontroll, samt militære operasjoner. Lisensen ble utstedt 17. desember 2009 og utløp 31. desember 2010.

Jeg viser for øvrig til mitt svar på skriftlig spørsmål nr. 1970 (2010-2011) fra representanten Skei Grande, samt til svaret på spørsmål nr. 3 nedenfor.

2. Eksport av forsvarsmateriell til Saudi-Arabia de siste årene

Det har vært åpnet for eksport av B-materiell til Saudi-Arabia siden 1970-tallet. Etter en søknad om forhåndstilsagn for eksport av sjømålsraketten Penguin (A-materiell) i 1992, ble det besluttet at eksportlisens kunne påregnes til en rekke land, herunder Saudi-Arabia. Denne praksisen løp frem til 1997 hvor Stortinget enstemmig vedtok en presisering av eksportkontrollregelverket som innebar økt vekt på menneskerettigheter og internasjonal humanitærrett ved vurderingen av lisenssøknader. En direkte konsekvens av denne presiseringen var at departementet de påfølgende år har avslått

eksport av A-materiell til Saudi-Arabia. Saudi-Arabia har siden 1998 hatt status som mottaker av B-materiell. En søknad om å åpne for A-materiell i 2009 ble avslått.

Eksperten til Saudi-Arabia har gjennom årene i tillegg til lysforsterkere (jfr. beskrivelse ovenfor) bestått av militære bredbåndsradioer, svitsjer og rutere inklusive strømforsyning, kabler mv. til slike, samt radiolinjeutstyr, antenner, krypteringsmoduler mv. for sikker kommunikasjon.

Omfanget av eksporten har vært fremstilt i de årlige meldingene til Stortinget. Verdien av eksporten har variert fra år til år; i 2007 var verdien av eksporten omkring 100 mill. kr, i 2008 om lag 170 mill. kr, i 2009 nær 33 mill. kr og i 2010 om lag 21 mill. kr.

3. Praktiseringen av eksportkontrollregelverket og vurdering av beslutninger

Søknader om eksporttillatelse for forsvarsmateriell er gjenstand for nøye vurderinger i tråd med de foreliggende retningslinjer – som bl.a. innebærer nøye vurderinger av sikkerhetspolitiske forhold, om det er borgerkrig i det aktuelle mottakerlandet, om det er krig eller om krig truer i området.

Øvrige viktige kriterier er respekt for menneskerettighetene og internasjonal humanitærrett, herunder om det foreligger en uakseptabel fare for at det aktuelle utstyret kan benyttes for intern undertrykking eller for å begå alvorlige menneskerettighetsbrudd.

Viktig i denne sammenheng er også kriteriene i EUs felles holdning om eksport av militær teknologi og utstyr, som er tatt inn i Vedlegg A i Utenriksdepartementets retningslinjer. Også det aktuelle produktets beskaffenhet, bruksområde og militære betydning vurderes nøye.

De nevnte kriterier knyttet til bl.a. grunnleggende menneskerettigheter, internasjonal humanitærrett og risikoen for at utstyr kan brukes til undertrykkelse, gir et solid grunnlag for å foreta en bred, grundig og helhetlig vurdering av både innenriks- og utenrikspolitiske forhold i et aktuelt mottakerland.

Retningslinjene, herunder Vedlegg A, angir prinsipper som skal legges til grunn ved vurderingene av hvilke land som kan motta forsvarsmateriell fra Norge, og de definerer hvilke kategorier materiell som kan eksporteres til de forskjellige landgruppene. Spørsmålet om å åpne for eksport av A- eller B-materiell til et gitt land gjøres på grunnlag av konkrete lisenssøknader, og avgjørelsen i enkeltsaker danner i utgangspunktet presedens for senere søknader innenfor samme kategori. Dette sikrer likebehandling og forutsigbarhet for eksportbedriftene.

Innenfor de rammer som eksportkontrollregelverket setter, er Regjeringen opptatt av å ta hensyn til norske eksportbedrifters muligheter på det internasjonale markedet og bedriftenes behov for forutsigbarhet i anvendelsen av regelverket. Norsk

forsvarsindustri har lange tradisjoner og besitter viktig nisjekompetanse. Teknologiutviklingen på området har stor betydning – også for utvikling innenfor sivil sektor. Regjeringen er opptatt av at forsvarsindustrien fortsatt skal ha nødvendig forutsigbarhet og konkurransedyktige rammevilkår.

Den senere tids utvikling i Midtøsten og Nord-Afrika gjorde at Regjeringen allerede på vårparten i år tok initiativ til en gjennomgang av status mht. eksport av forsvarsmateriell til berørte land i området. Innvilgede lisenser ble samtidig stilt i bero.

Gjennomgangen har vist at det er ført en restriktiv praksis overfor de aktuelle landene. Dette ble det også redegjort for i Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé 11. april 2011.

Det har ikke vært aktuelt å tilbakekalle lisenser. Det har samtidig funnet sted en gradvis åpning for gjenopptakelse av leveranser iht. allerede innvilgede lisenser. Avgjørelse om nye lisenser baseres på en vaksom holdning til utviklingen i regionen. Dette er en tilnærming som også vil bli fulgt i tiden fremover.

Med vennlig hilsen

Jonas Gahr Støre